

виконанні завдань, що щодня стоять перед ним. **Перспективи подальших досліджень.** Подальші дослідження плануються у напрямку визначення навчальних та позанавчальних форм фізкультурно-спортивної діяльності, які сприяють кращій адаптації студентів до навчання у закладах вищої освіти та підвищення рівня фізичного та психічного здоров'я.

Список використаних джерел

1. Довгань Н.Ю. Фізичне виховання здобувачів вищої освіти засобами позааудиторної спортивно-масової роботи : [монографія]. Ірпін: Університет ДФС України, 2020. 328 с.
2. Евсеев Ю.И. Педагогическое проектирование целенаправленного физического воспитания в высшем профессиональном образовании студентов: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Майкоп. 2005. 50 с.
3. Євтушевська Н. Виховання особистості в спорті. *Рідна школа*. 2005. № 4. С. 38-40.
4. Энциклопедический словарь по физической культуре и спорту. Том 1. М.: Физкультура и спорт, 1961. 368 с.
5. Жарнасек Г.И., Апарина М.В. Отношение студентов к физкультурно-спортивной деятельности. *Материалы XI Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум»*. 2019. URL: href="https://scienceforum.ru/2019/article/2018013140".
6. Лесгафт П.Ф. Собрание педагогических сочинений. М.: «Физкультура и спорт». Т.5., 1951-1956. 388 с.
7. Кушнерова О.Ф., Кушнерова Ю.Ю. Специфика социально-психологической адаптации студентов первого курса к обучению в вузе. *Фундаментальные исследования*. 2013. № 10. С. 2314–2317.
8. Малоземов О.Ю. Соотносимость категорий физическая культура и качество жизни учащихся (аспекты здоровьесбережения при социализации). *Адаптивная физическая культура*. 2006. № 6. С. 55–67.
9. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры: учебник. 3-е изд., перераб. М.: Физкультура и спорт: СпортАкадем Пресс, 2008. 544 с.
10. Николаев Ю.М. О смене парадигм теоретического знания в сфере физической культуры. *Теория и практика физической культуры*. 2007. № 10. С. 59–64.
11. Шивринская С.Е., Берцева Т.С. Интересы студентов ВУЗа в сфере физкультурно-спортивной деятельности. *Международный журнал экспериментального образования*. 2014. № 8-1. С. 33-36. URL: <https://expeducation.ru/ru/article/view?id=5786>
12. Cava G.L. The role of sport in therapy. *The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*. 2006. Vol.7. № 2. P. 57–60.

References

1. Dovhan N.Yu. (2020). Fyzichne vykhovannia zdobuvachiv vyshchoi osvity zasobamy pozaaudytornoj sportyvno-masovoi roboty : [monohrafiia]. Irpin, Ukraine. 328.
2. Evseev Yu.I. (2005). Pedagogicheskoe proektirovanie celenapravlennoho fizicheskogo vospitaniya v vysshem professionalnom obrazovanii studentov: *Abstracts of Candidate thesis*. Majkop, Russia. 50.
3. Ievtushevskaya N. (2005). Vykhovannia osobystosti v sporti. *Ridna shkola*, 4, 38-40.
4. Jenciklopedicheskij slovar po fizicheskoi kulture i sportu. (1961). Tom 1. Moscow, USSR, 368.
5. Zharnasek G.I., Aparina M.V. (2019). Otnoshenie studentov k fizkulturno-sportivnoj deyatelnosti. *Materialy XI Mezhdunarodnoj studencheskoj nauchnoj konferencii «Studencheskij nauchnyj forum»*. URL: href="https://scienceforum.ru/2019/article/2018013140">https://scienceforum.ru/2019/article/2018013140
6. Lesgaft P.F. (1951-1956). Sbranie pedagogicheskikh sochinenij. T.5. Moscow, USSR, 388.
7. Kushnerova O.F., Kushnerova Yu. (2013). Specifika socialno-psihologicheskoi adaptacii studentov pervogo kursa k obucheniyu v vuze. *Fundamentalnye issledovaniya*, 10, 2314–2317.
8. Malozemov O.U. (2006). Sootnosimost kategorij fizicheskaya kultura i kachestvo zhizni uchashhihsya (aspekty zdorovesberezheniya pri socializacii). *Adaptivnaya fizicheskaya kultura*, 6, 55–67.
9. Matveev L.P. (2008). Teoriya i metodika fizicheskoi kultury: uchebnik. Moscow, Russia. 544.
10. Nikolaev Yu.M. (2007). O smene paradigim teoreticheskogo znaniya v sfere fizicheskoi kultury. *Teoriya i praktika fizicheskoi kultury*, 10, 59–64.
11. Shyvrynskaia S.E., Bertseva T.S. (2014). Ynteresy studentov vuza v sfere fyzkulturno-sportyvnoi deiatelnosti. *Mezhdunarodnyi zhurnal jeksperimentalnogo obrazovaniya*, 8-1, 33-36. URL: <https://expeducation.ru/ru/article/view?id=5786>
12. Cava G.L. (2006). The role of sport in therapy. *The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 7, 2, 57–60.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).35
УДК 378.147:[615/825+613.851]-051-027.561

Карпенко Ю. М.

старший викладач кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, м. Суми

ORCID: 0000-0003-3073-8973

Сущенко Л. П.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри фізичної реабілітації
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ
ORCID: 0000-0002-2461-3739

Кукса Н. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, м. Суми
ORCID: 0000-0001-5650-1873

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРАХ

У статті охарактеризовано педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах. **Методи** дослідження: теоретичний аналіз наукової літератури, метод термінологічного аналізу, системно-структурний та системно-функціональний аналіз. Автори акцентують увагу на тому, що у сучасних соціокультурних умовах оновлюється усвідомлення того, що сталий розвиток суспільства, нові стратегічні напрями в економіці, політиці, медицині, потреба в засвоєнні людьми нових соціальних ролей з урахуванням відкритості суспільства, швидкої комп'ютеризації та його динамізму – кардинально змінили вимоги до вищої освіти. У статті педагогічні умови інтерпретуються як невід'ємний компонент педагогічної системи, як сукупність обставин педагогічного процесу, що забезпечують його оптимізацію та досягнення освітніх цілей. Для виявлення педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах було проведено анкетування студентів, науково-педагогічних працівників та фахівців реабілітаційних центрів. За результатами анкетування визначалися найбільш суттєві прогалини/дефіцити в готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах та формулювалися педагогічні умови, які б дозволили максимально нівелювати виявлені прогалини та забезпечували ефективну реалізацію розробленої моделі. До педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах віднесено: оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін з урахуванням специфіки професійної діяльності в реабілітаційних центрах; використання інноваційних технологій в освітньому процесі професійної підготовки; інтеграція теоретичної та практичної підготовки у процесі проведення практик в реабілітаційних центрах.

Ключові слова: педагогічні умови, формування, готовність, майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії, професійна діяльність, реабілітаційні центри.

Karpenko Yu., Sushchenko L., Kuksa N. Pedagogical conditions of readiness's formation of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activity in rehabilitation centers. The article describes the pedagogical conditions for the formation of readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activities in rehabilitation centers. **Research methods:** theoretical analysis of scientific literature, method of terminological analysis, system-structural and system-functional analysis. The authors emphasize that in modern socio-cultural conditions there is a renewed awareness that sustainable development of society, new strategic directions in economics, politics, medicine, the need for people to learn new social roles given the openness of society, rapid computerization and its dynamism – radically changed the requirements for higher education. The article interprets pedagogical conditions as an integral component of the pedagogical system, as a set of circumstances of the pedagogical process that ensure its optimization and achievement of educational goals. To identify pedagogical conditions for the formation of readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activities in rehabilitation centers, a survey of students, research and teaching staff and specialists of rehabilitation centers was conducted. The results of the questionnaire identified the most significant gaps / deficits in the readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activities in rehabilitation centers and formulated pedagogical conditions that would minimize the identified gaps and ensure effective implementation of the developed model. The pedagogical conditions for the formation of readiness of future specialists in physical therapy, occupational therapy for professional activities in rehabilitation centers include: updating the content of professional-oriented disciplines taking into account the specifics of professional activities in rehabilitation centers; use of innovative technologies in the educational process of professional training; integration of theoretical and practical training in the process of conducting internships in rehabilitation centers.

Key words: pedagogical conditions, formation, readiness, future specialists in physical therapy, occupational therapy, professional activity, rehabilitation centers.

Постановка проблеми. Виникнення інтелектуальної, культурної, інформаційної цивілізації XXI століття, передбачає нові підходи до формування професійно-педагогічної культури викладача у вищій школі. Дедалі зрозумілішим стає, що будь-яка модернізація системи освіти стосується в першу чергу науково-педагогічних працівників як носіїв культури, наукових знань, культурно-педагогічної спадщини суспільства. В умовах модернізації освіти перед педагогами постає проблема вирішення проблем соціально-педагогічних питань, враховуючи світові тенденції та закономірності розвитку освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спираючись на аналіз численних науково-педагогічних досліджень, виявлено, що дослідники виділяють різні види педагогічних умов, що забезпечують функціонування і ефективний розвиток педагогічної системи, серед яких найбільш часто зустрічаються організаційно-педагогічні, психолого-педагогічні, дидактичні умови.

Вчені (О. Базильчук, Н. Белікова, О. Беспалова, Л. Демченко, Ю. Карпенко, Ю. Копочинська, Н. Кукса, Ю. Лянной, Л. Середа, Л. Сущенко, А. Фастивець та ін.) приділяють особливу увагу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у ЗВО.

Мета статті – охарактеризувати педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах.

Методи дослідження: у процесі підготовки публікації використовувалися методи теоретичного аналізу наукової літератури пов'язані з питаннями професійної підготовки фахівців у вищій школі, метод термінологічного аналізу, системно-структурний та системно-функціональний аналіз, що дали змогу виявити, уточнити та систематизувати основні поняття дослідження.

Результати дослідження. Проведений аналіз наукових праць дослідників засвідчив важливість пошуку педагогічних умов формування готовності студентів до професійної діяльності. Н. Белікова у своєму науковому дослідженні щодо підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності виокремлює наступні педагогічні умови: стійку мотивацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів для активного включення у здоров'язбережувальну діяльність; інтеграцію теоретичної, наукової та практичної підготовки студентів для набуття професійної компетентності щодо відновлення, зміцнення та збереження здоров'я людини засобами фізичної реабілітації; реалізацію науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності; активне включення студентів у волонтерську здоров'язбережувальну діяльність; організацію самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів з використанням інформаційнокомунікаційних технологій [1].

Ю. Лянной, під час обґрунтування педагогічних умов у системі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах, узагальнив наступні: трансформація змісту вищої освіти майбутніх магістрів з фізичної реабілітації з урахуванням особливостей наукової і професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг; формування ціннісного ставлення магістрантів до наукової і професійної діяльності у процесі впровадження інноваційних освітніх технологій; застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; розвиток досвіду роботи у мультидисциплінарній команді у процесі проведення виробничих практик і науково-дослідної роботи магістрантів [2].

Для виявлення педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах було проведено анкетування студентів, науково-педагогічних працівників та фахівців реабілітаційних центрів.

Кількісний аналіз одержаних результатів анкетування майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії дозволив констатувати наступне: планують працювати за фахом лише 37,66% студентів; повністю володіють професійною термінологією 41,70% респондентів; 26,50%, вважають, що готові до проведення реабілітаційної діяльності; самостійно здійснювати оперативний, поточний та етапний контроль за станом пацієнта/клієнта та документувати їх результати вважають себе повністю здатними лише 32,96% опитаних; самостійно оцінювати проблеми/потреби та реабілітаційний потенціал пацієнта/клієнта на рівні різних складових структури МКФ вважають себе повністю здатними лише 19,01% респондентів; самостійно сформулювати SMART цілі фізичної терапії/ерготерапії відповідно до проблем/ потреб пацієнта/клієнта вважають себе повністю здатними лише 20,28% опитаних; самостійно складати індивідуальну програму фізичної терапії/ерготерапії та реалізовувати її в умовах реабілітаційного центру засвідчили, що повністю здатними вважають себе лише 28,18% опитаних; повністю володіють знаннями про критерії оцінювання ефективності самостійної діяльності пацієнтів/клієнтів лише 28,84% студентів.

Запитання анкети спрямовані на визначення здатності студентів взаємодіяти з пацієнтом

/ клієнтом в клініко-реабілітаційних умовах. Результати відповідей дозволили констатувати, що більшість респондентів лише частково здатні взаємодіяти з пацієнтом/клієнтом в умовах реабілітаційного закладу (рис. 1).

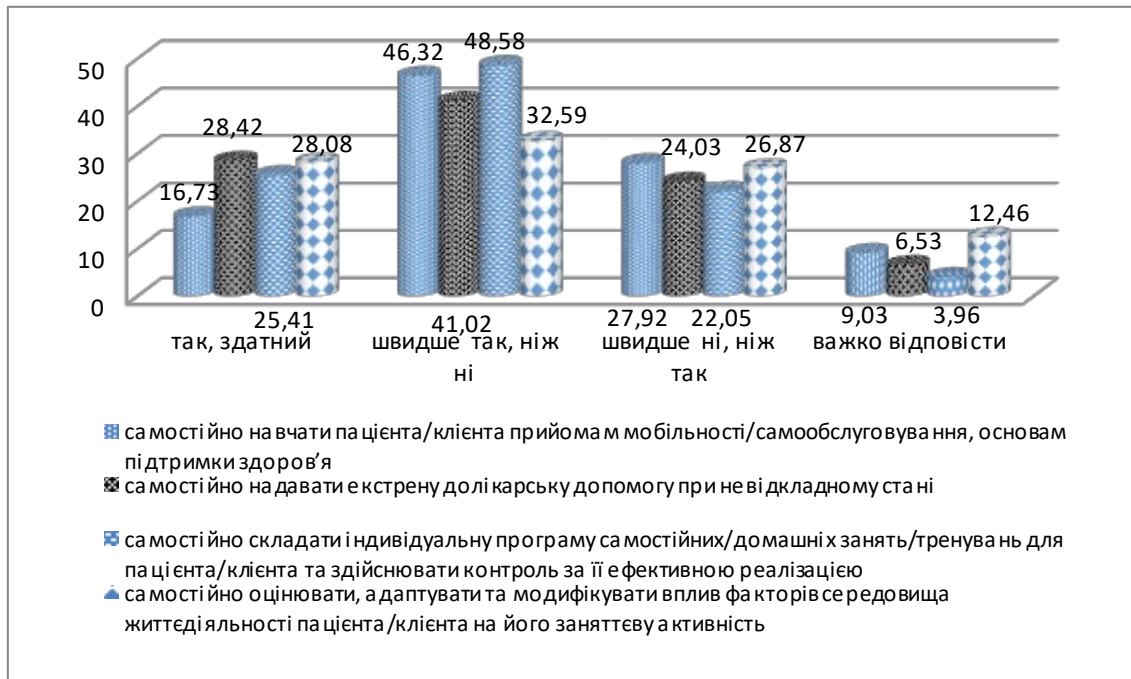

Рис. 1. Результати самооцінювання студентів щодо здатності взаємодіяти з пацієнтом / клієнтом в клініко-реабілітаційних умовах (%)

Узагальнені результати анкетування майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії дозволили констатувати потребу в оновленні/удосконаленні змісту професійно-орієнтовних дисциплін з урахуванням специфіки провадження професійної діяльності в реабілітаційних центрах. Аналіз результатів опитування науково-педагогічних працівників показав, що постійно використовують новітні комп'ютеризовані системи у професійній підготовці студентів лише 28% респондентів; 40% респондентів спрямовують свої зусилля на оволодіння студентами досвіду щодо складання й реалізації індивідуальних реабілітаційних програм; 31% респондентів використовують в організації освітнього процесу дистанційну форму навчання; 40,67% респондентів систематично використовують модульне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище Moodle в організації освітнього процесу; інноваційні форми навчання (проблемні та інтерактивні лекції, дискусії, диспути, технології симуляційного навчання, ігрові технології, кейси, тренінги) регулярно використовують – 29,34% опитаних; комп'ютерне тестування в аудиторії регулярно застосовують – 19,67% респондентів (рис. 2).

Результати анкетування фахівців реабілітаційних центрів засвідчили потребу в інтеграції теоретичної та практичної складових готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності під час проведення практик у реабілітаційних центрах. Такий висновок було зроблено у зв'язку з низькими показниками задоволеності фахівців теоретично та практичною підготовкою студентів (рівнем теоретичної підготовки повністю задоволені 8,48% фахівців реабілітаційних центрів; рівнем практичної підготовки повністю задоволені – 40,69% респондентів). Також фахівці відзначали недостатній рівень мотивації та готовності до професійної діяльності (рівень мотивації студентів до професійної діяльності у реабілітаційних центрах вважають достатнім – 50,37% фахівців; вважають повністю сформованою готовність студентів-практикантів до професійної діяльності у реабілітаційних центрах – 4,32% опитаних фахівців).

Першу педагогічну умову – оновлення змісту професійно-орієнтовних дисциплін з урахуванням специфіки професійної діяльності в реабілітаційних центрах – розкрито на прикладі дисциплін: «Основи практичної діяльності у фізичній терапії, ерготерапії», «Технічні засоби реабілітації», «Клінічно-реабілітаційний менеджмент при дисфункціях внутрішніх органів та кардіореспіраторної системи», «Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності нервової системи».

Друга педагогічна умова – використання інноваційних технологій в освітньому процесі професійної підготовки – передбачала впровадження в освітній процес таких інтерактивних

освітніх технологій, як технології проблемно-орієнтовного навчання, інтерактивні лекції, дискусії, диспути, технології симуляційного навчання, ігрові технології, кейси, тренінги. Розкрито особливості застосування таких сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, як мультимедійні презентації, навчальне середовище Moodle, система «Електронний журнал online», Online платформа Zoom та Googl Meet.

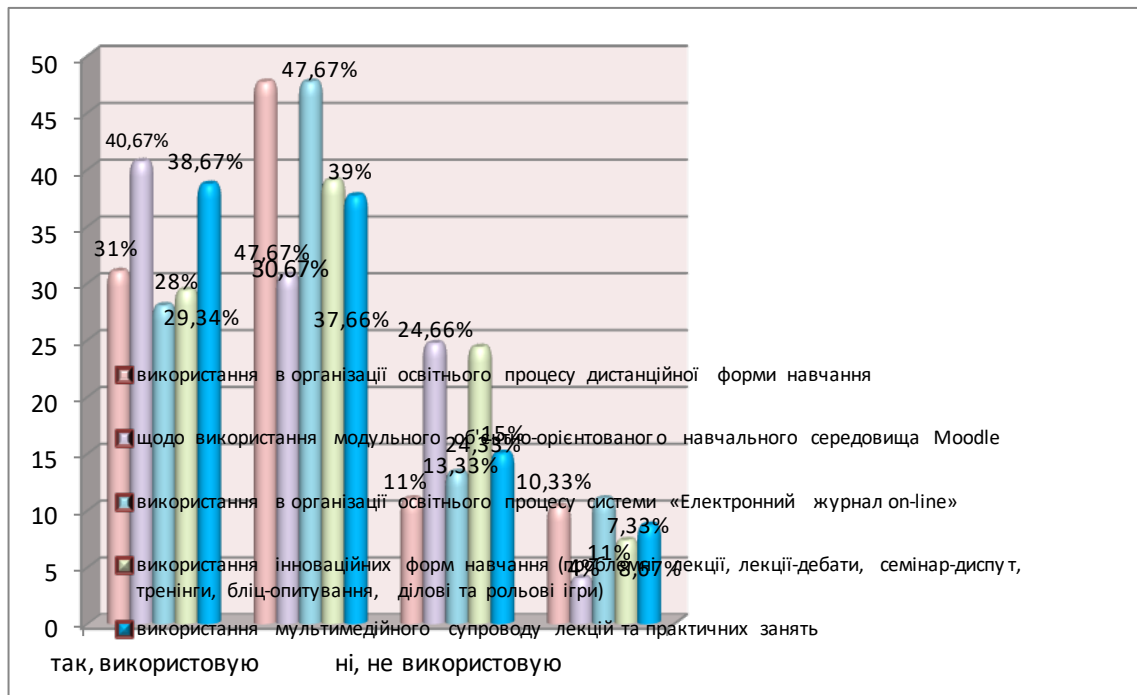

Рис. 2. Розподіл відповідей науково-педагогічних працівників щодо застосування в організації освітнього процесу новітніх інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій (%)

Реалізація третьої педагогічної умови – інтеграція теоретичної та практичної підготовки у процесі проведення практик в реабілітаційних центрах – полягала у виконанні студентами динамічної комбінації завдань теоретичного і практичного характеру під час проходження клінічних практик у реабілітаційних центрах.

Висновок. Для виявлення педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до професійної діяльності в реабілітаційних центрах було проведено анкетування студентів, науково-педагогічних працівників і фахівців реабілітаційних центрів та визначено найбільш дієві: оновлення змісту професійно-орієнтовних дисциплін з урахуванням специфіки професійної діяльності в реабілітаційних центрах; використання інноваційних технологій в освітньому процесі професійної підготовки; інтеграція теоретичної та практичної підготовки у процесі проведення практик в реабілітаційних центрах. **Перспективи подальших розвідок** вбачаємо в аналізі вимог стейкголдерів до результатів професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Белікова Н. О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності : дис ... д-ра пед. наук : 13.00.04. К., 2012. 573 с.
2. Лянной Ю. О. Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : теоретико-методичний аспект : [монографія]. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 566 с.

References

1. Bielikova N. O. (2012). Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnix fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do zdorov'язberezhuvальної діяльності [Theoretical and methodical bases of preparation of future experts in physical rehabilitation to health-preserving activity] : Doctor's thesis. Kyiv, Ukraine. 573.
2. Liannoi Yu. O. (2016). Profesiina pidhotovka maibutnix mahistriv z fizychnoi reabilitatsii u vyshchykh navchalnykh zakladakh : teoretyko-metodychnyi aspekt [Professional training of future masters in physical rehabilitation in higher educational institutions: theoretical and methodological aspects] : monograph. Sumy: Publishing House of Sumy Makarenko State Pedagogical University. 566.